

FIȘA DISCIPLINEI

DISCIPLINA: TEOLOGIE PASTORALĂ

Preafericitul Părinte Prof. dr. DANIEL CIOBOTEA, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

I. FINALITĂȚI

1. Actualizarea teologiei pastorale în contextul cultural actual.
2. Cunoașterea istoriei pastorației creștine și a marilor personalități care au excelat prin viața și opera lor, ca modele de păstori.
3. Dobândirea deprinderilor practice pentru a fi păstori model.
4. Identificarea problemelor din societatea contemporană cu relevanță în domeniul teologiei pastorale și conturarea unor răspunsuri academice.
5. Formarea și cultivarea unei conștiințe a dialogului în contextul misiunii Bisericii, atât în raport cu societatea, cât și cu alte culte și religii.

II. OBIECTIVE SPECIFICE

1. Expunerea și evidențierea disciplinei Teologie pastorală în contextul celorlalte discipline teologice și a rolului ei în formarea studenților ca viitori păstori de suflete.
2. Prezentarea bibliografiei de specialitate.
3. Mărturiile scripturistice și patristice referitoare la păstorul de suflete – cunoaștere și interpretare.
4. Dobândirea cunoștințelor de bază despre preoție și rolul preotului în Biserica Ortodoxă.
5. Expunerea și analiza principalelor caracteristici ale preoției creștine: sublimitate, demnitate, responsabilitate ș.a.
6. Înțelegerea aspectelor specifice ale identificării viitorilor păstori de suflete – vocația pentru preoție, virtuțile necesare viitorului preot sau tactul pastoral.
7. Expunerea informațiilor referitoare la parohie ca spațiu de activitate pastoral-misionară.
8. Instruirea viitorilor slujitori ai Bisericii în problemele legate de activitatea pastorală în parohie.
9. Dobândirea metodelor și a mijloacelor de cunoaștere a parohiei – vizitele pastorale.
10. Înțelegerea aspectelor specifice de pastorație a diferitelor categorii de credincioși, în funcție de vârstă (copii, tineri, adulți, bătrâni) sau categorie socială (bolnavi, șomeri, dependenți de droguri)
11. Cunoașterea binefacerilor Tainei Pocăinței și ale lucrării de părinte duhovnicesc în viața credincioșilor.

12. Mijlocirea de cunoștințe referitoare la principiile, metodele și căile de pastorație pentru vindecarea de patimi.

III. MODALITĂȚI DE REALIZARE

Conversație euristică / prelegere / expunere (Power Point, Prezi etc.) + alte metode interactive, analiză, discuții, întrebări și răspunsuri

IV. EVALUAREA STUDENȚILOR

Examen scris/oral - se vor trata subiecte din tematica indicată cu precizarea unei minime bibliografii; posibile întrebări suplimentare ale profesorului pentru edificarea asupra notei finale.

V. TEMATICA PRELEGERILOR

ANUL III, sem. 1 (14 cursuri)

A. *Introducere în Teologia pastorală*

1. Teologia pastorală ca disciplină teologică; dimensiunea ei hristologică și ecleziologică
2. Izvoarele Teologiei pastorale și literatura teologică pastorală

B. *Pastorala indirectă sau generală*

3. Mântuitorul Iisus Hristos - Păstorul suprem (Arhipăstorul)
4. Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți - modele de păstori
5. Preotul - păstor de suflete pentru mântuire.
6. Demnitatea, valoarea și importanța misiunii preoțești
7. Responsabilitatea preoției - greutățile și bucuriile ei
8. Iubirea milostivă, zelul misionar și devotamentul eclesial - calități principale ale păstorului de suflete
9. Vocația (chemarea) pentru preoție: criteriile de recunoaștere și mijloace de cultivare a ei.
10. Tactul pastoral: înțelepciune în comunicare și conlucrare.
11. Importanța vieții duhovnicești și morale a preotului în pastorație.
12. Mijloace de cultivare a vieții duhovnicești și morale a preotului.
13. Importanța culturii generale și teologice a preotului în pastorație.
14. Familia preotului ca model de viață creștină în parohie și sprijin în activitatea pastorală.
15. Comuniunea duhovnicească și conlucrarea păstorului de suflete cu ceilalți preoți.

ANUL III, sem. 2 (12 cursuri)**C. Pastorală directă sau specială**

1. Parohia ca formă de organizare a vieții ecleziale
2. Instalarea preotului în parohie
3. Cunoașterea și organizarea parohiei. Vizitele pastorale și importanța lor pentru cunoașterea parohiei
4. Colaborării preotului în activitatea pastorală (cântărețul bisericesc, episcopul, membrii Consiliului și Comitetului parohial)
5. Colaborarea preotului cu autoritățile bisericești și civile
6. Cultul divin – mijloc de pastorație colectivă
7. Pastorația familiei (pastorația candidaților la căsătorie și a tinerilor căsătoriți)
8. Pastorația copiilor și a tinerilor
9. Pastorația bătrânilor
10. Pastorația bolnavilor
11. Pastorația șomerilor
12. Pastorația în medii instituționale: (armată, penitenciare, spitale, orfelinate, azile); lucrarea filantropico-socială a preotului

ANUL IV, sem. 1 (14 cursuri)**Binefacerile Tainei Pocăinței și ale lucrării de părinte duhovnicesc****1. Pocăința – calea vindecării**

- a. Păcatul și patima ca boală
- b. Pocăința – întoarcerea la Dumnezeu
- c. Boala păcatului și pocăința ca remediu
- d. Legătura dintre Taina Pocăinței și Taina Sfintei Euharistii
- e. Sfinții Părinți – dascăli ai Pocăinței
- f. Părintele duhovnicesc: luminător și tămăduitor de suflete.

2. De la întunecare la luminare. Călăuză pentru curățirea de păcate și cultivarea virtuților.

- a. Lăcomia și pastorația celor lacomi de mâncare și băutură
- b. Lăcomia de averi și pastorația avarilor
- b. Desfrânarea și pastorația celor desfrânați
- c. Iubirea de arginți (arghirofilia) și pastorația arghirofililor
- d. Întristarea și pastorația celor întristați

- e. Mânia și pastorația celor mânioși
 - f. Lenea (delăsarea) și pastorația celor leneși
 - g. Slava deșartă și pastorația celor mândri
- 3. Călăuză pentru duhovnici. Mărturii despre „slujba de părinte duhovnicesc”.**

ANUL IV, SEM. 2 (12 cursuri)

- 1. Violența în familie și pastorația violenților**
- 2. Sărăcia materială și pastorația celor nevoiași**
- 3. Durerea morți și pastorația persoanelor muribunde și a familiilor îndoliate**
- 4-8. Pastorația persoanelor dependente de alcool**
 - a. Perspectivă spirituală a adicției
 - b. Conceptul de boală al dependenței de alcool
 - c. Alcoolismul ca boală de familie
 - d. Tămăduirea patimii sau a bolii alcoolismului
- 9. Pastorația persoanelor dependente de droguri (narcoticii) și fumat**
- 10. Pastorația persoanelor dependente de tehnica electronică (computer, TV, telefon mobil ș.a.)**
- 11. Dependența de jocurile de noroc și pastorația risipitorilor**
- 12. Pastorația migranților**
- 13. Pelerinajele la locurile sfinte și la moaștele sfinților, prilej de pastorație și întărire a credinței**
- 14. Cinstirea eroilor – momente de pastorație și comuniune socială**

VI. BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. ALLEN, Pr. Dr. Joseph, *Slujirea Bisericii – chip al grijii pastorale*, traducere de IPS Dr. Irineu Pop-Bistrițeanul, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2010.
2. ANDREI, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, *Păstorul și turma*, Editura Reîntregirea, Cluj-Napoca, 2012, 55 p.
3. AVDEEV, Dr. Dimitri, *PsihiatRIA pentru duhovnici*, traducere de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2011.
4. BĂDIȚĂ, Diac. Dumitru Bogdan, *Pastorația bolnavilor*, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2012.
5. BELEI, Traian, *Preotul și pastorația în penitenciar*, Editura Agnos, 2010, 108 p.
6. BRANIȘTE, Pr. Prof. Dr. Ene, *Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate...". Studii de Teologie pastorală, predici și cuvântări*, Editura Andreiană, Sibiu, 2014, 773 p.
7. BUCHIU, Pr. Prof. Dr. Ștefan și PESTROIU, Pr. Lect. Dr. David (coordonatori), vol. *Taina Sfântului Maslu și îngrijirea bolnavilor*, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2012 (conține comunicările științifice susținute la Simpozionul Internațional de Teologie desfășurat la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București în perioada 15-16 mai 2012).
8. BUTURA, George, *Pastorația persoanelor private de libertate*, teză de masterat, Facultatea de Teologie Ortodoxă Justinian Patriarhul a Universității din București, 2013.
9. CÂNDEA, Pr. Prof. Dr. Spiridon, *Izvoarele și literatura Teologiei Pastorale*, în „Mitropolia Olteniei”, IX(1964), nr. 6-8, p. 524-536.
10. CÂNDEA, Pr. Prof. Dr. Spiridon, *Parohia ca teren de activitate pastorală a preotului*, în „Mitropolia Olteniei”, XII(1960), nr. 5-6, p. 283-290.
11. CIOBOTEA, Ilie-Dan, *Chemarea preoțească*, în „Mitropolia Ardealului”, XVIII(1973), nr. 1-2, p. 63-72.
12. CIOBOTEA, Mitropolitul DANIEL, *Familia creștină – „Biserica de acasă”*, în vol. *Familia creștină azi*, Editura Trinitas, Iași, 1995.
13. COMAN, Pr. Prof. Dr. Ioan G., *Chipul preotului după Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți*, în „Studii Teologice”, VIII (1956), nr. 3-4, p. 155-166.
14. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Iubirea mai tare decât moartea. Înțelesul și folosul pomenirii morților*, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2012.
15. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pastorație și misiune în contextul unei lumi în schimbare – problema migrației*, cuvânt rostit la Conferința Pastoral-Misionară a preoților din Arhiepiscopia Bucureștilor, București, Palatul Patriarhiei, 6 noiembrie 2007, în vol. *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în societate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 325-329.
16. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Să biruim suferința din interiorul ei*, cuvânt rostit la întâlnirea cu preoții misionari din spitalele din Arhiepiscopia Bucureștilor, București, Palatul Patriarhiei, 4 august 2008, în vol. *Misiune pentru mântuire. Lucrarea Bisericii în societate*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2009, p. 488-493.

17. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Violența degradează demnitatea familiei*, cuvânt în cadrul Simpozionului „Violența în familie și consecințele ei sociale”, joi, 11 decembrie 2008, Palatul Patriarhiei.
18. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române (coord.), *Spovedania și euharistia: izvoare ale vieții creștine*, vol. I (487 p.) și vol. II (487 p.), Editura Basilica, București, 2014.
19. DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Călătorind cu Dumnezeu - înțelesul și folosul pelerinajului*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2008
20. DRĂGULINESCU, Lect. Univ. Dr. Ing. Andrei, *„Idolii fără fir”. Telefonie mobilă și poluarea electromagnetică*, Editura Christiana, București, 2010.
21. FLOCA, Arhid. Prof. Dr. Ioan N., *Canoanele Bisericii Ortodoxe, note și comentarii*, București, 1991.
22. FLOYD, Frantz, *Cum tratăm alcoolismul - Manual pentru uzul preoților și al medicilor*, Editura Trinitas, Iași, 2007.
23. GHEORGHE, Dr. Virgiliu, *Efectele televiziunii asupra minții umane*, Editura Prodromos, 2008, 432 p.
24. HRISCU, Dr. Eugen și IOAN, Magdalena, *Prevenirea recăderilor în tulburările legate de consumul de substanțe*, Editura Medica, București, 2004.
25. KLEIN, Hans, *Dependența de alcool și consilierea familiei*, Editura Hora, Sibiu, 1999.
26. LARCHET, Jean-Claude, *Creștinul în fața bolii, suferinței și a morții*, traducere de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2008.
27. LARCHET, Jean-Claude, *Dumnezeu nu vrea suferința omului*, traducere de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2006.
28. LARCHET, Jean-Claude, *Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace...*, traducere de Marinela Bojin, Editura Basilica, București, 2012.
29. LARCHET, Jean-Claude, *Terapeutică bolilor spirituale*, traducere de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2001.
30. MAN, Dorel, *Pastorația persoanelor dependente. Fenomenul alcoolismului dintr-o perspectivă teologică*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Theologia Orthodoxa”, Cluj Napoca, nr. 1 / 2011, p. 135-144.
31. METTALINOS, Prot. Prof. Dr. Gheorghios, *Parohia - Hristos în mijlocul nostru*, traducere de pr. Prof. Ioan Ică, Editura Deisis, 2004, 204 p.
32. NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, *Cultura preotului - condiție esențială a succesului pastoral în vremea noastră*, în „Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă Patriarhul Justinian a Universității din București - 2002”, Editura Universității din București, București, 2002, p. 311-324.
33. NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, *Parohia - spațiu de activitate pastoral-misionară a preotului*, în „Glasul Bisericii”, LVII (2001), nr. 1-4, p. 60-77 și în „Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă Patriarhul Justinian”, Editura Universității din București, 2001, p. 499-515.
34. NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, *Tradiție și înnoire în slujirea liturgică*, vol. I-II, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996 și 2001, vol. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2004 și vol. IV, Editura Cuvântul Vieții, București, 2010.
35. NECULA, Pr. Prof. Nicolae, SAVA, Pr. Prof. Viorel, MIHAI, Pr. Lect. Marian, GAVRILĂ, Pr. Lect. Vasile, TUDOSE, Pr. Asist. Silviu, *Sfânta Spovedanie și Sfânta*

- Împărtășanie. Întrebări și răspunsuri liturgice*, Editura Trinitas a Patriarhiei Române, București, 287 p.
36. NEGRU, Pr. Iulian, FLOYD, Frantz și AMARIEI, Nicoleta, *Pastorația persoanelor dependente de alcool*, Editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2012, 175 p.
 37. OZOLIN, Nicolai, *Spovedania - o Taină în criză*, traducere de N. Pălimaru, C. Login și Vasile Manea, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2009.
 38. PASCA, Dr. Maria, TIA, pr. dr. Teofil, *Psihologie pastorală - repere psihologice ale consilierii pastorale*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2007, 263 p.
 39. PLĂMĂDEALĂ, Î.P.S. Dr. Antonie, *Preotul în biserică, în lume, acasă*, Sibiu, 1996.
 40. POPESCU, Prof. Dr. Teodor M., *Sfințenia și răspunderile preoției*, în „Studii Teologice”, IV (1952), nr. 3-4, p. 156-174.
 41. POPESCU, Prof. M. Teodor, *Familia preotului*, în „Mitropolia Olteniei”, VII(1955), nr. 7-9, p. 429-435.
 42. SAVA, Pr. Prof. Dr. Viorel, „În Biserica salvei Tale”. *Studii de teologie și spiritualitate liturgică*, vol. I-III, Editura Doxologia, Iași, 2012.
 43. SAVA, Pr. Prof. Dr. Viorel, MELNICIUN-PUICĂ, Pr. Lect. Dr. Ilie (coordonatori), *Familia în societatea contemporană*, volum colectiv, Editura Doxologia, Iași, 2011, 542 p.
 44. SAVA, Pr. Viorel, *Taina Mărturisirii în riturile liturgice actuale*, Editura „Trinitas”, a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1999.
 45. SFÂNTUL EFREM SIRUL, *Cuvânt despre preoție*, traducere de pr. Dumitru Fecioru, în vol. *Despre preoție*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 239-247.
 46. SFÂNTUL GRIGORIE CEL MARE (Dialogul), *Cartea regulii pastorale (Cartea grijii pastorale)*, trad. de Pr. Prof. Dr. Alexandru Moisiu, Sibiu, 1987; Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, 216 p.
 47. SFÂNTUL GRIGORIE DE NAZIANZ, *Cuvânt de apărare pentru fuga din pont sau Despre preoție*, traducere de pr. Dumitru Fecioru, în vol. *Despre preoție*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 169-238.
 48. SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR, *Tratatul despre preoție*, traducere de pr. Dumitru Fecioru, în vol. *Despre preoție*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998, p. 23-168.
 49. SFÂNTUL NECTARIE DE EGHINA, *Despre preoție*, traducere de Parascheva Grigoriu, Editura Sophia, București, 2008, 143 p.
 50. SFÂNTUL NICOLAE CABASILĂ, *Despre viața în Hristos*, Migne, P.G., t. CL, traducerea de Pr. Prof. Teodor Bodogae, Sibiu, 1946 / Editura Arhiepiscopiei Bucureștilor, 1989.
 51. SFÂNTUL SIMEON AI TESALONICULUI, *Cuvânt despre preoție*, traducere de Pr. C. Teofil, în „Mitropolia Banatului”, XXXI(1981), nr. 10-12, p. 697-710.
 52. SFÂNTUL SIMEON AI TESALONICULUI, *Despre sfânta Preoție*, traducere de Diac. Gh. Băbuț, în „Îndrumător Bisericesc”, Alba Iulia, 1979, p. 50-52.
 53. SFÂNTUL VASILE CEL MARE, *Cuvânt pentru instalarea preoților*, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, în „Mitropolia Banatului”, XXIX (1979), nr. 4-6, p. 320-326; „Mitropolia Olteniei”, XIX(1987), nr. 5-6, p. 468-469, trad. de Pr. Prof. N. Petrescu.

54. STĂNILOAE, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Sublimitatea preoției și îndatoririle preotului*, în „Mitropolia Olteniei”, IX (1957), nr. 5-6, p. 298-312.
55. STREZA, Pr. Nicolae, *Vizitele pastorale. Metode de pastorație individuală*, în „Altarul Banatului”, XIII(LII)(2002), nr. 7-9, p. 146-153.
56. STREZA, Pr. Nicolae, *Vocația spre preoție astăzi*, în „Altarul Banatului”, XII(LI)(2001), nr. 10-12, p. 98-104.
57. STREZA, Pr. Prof. Dr. Liviu, *Preotul în scaunul spovedaniei*, în „Îndrumător Bisericesc”, Sibiu, 1982, p. 178-184.
58. STREZA, Pr. Prof. Dr. Liviu, *Preotul și îndatorirea sa pastorală față de credincioșii bolnavi*, în „Mitropolia Olteniei”, XXXIX(1987), nr. 1, p. 78-86.
59. TEȘU, Pr. prof. dr. Ioan, *Frumusețea și sublimitatea preoției creștine*, Editura Doxologia, Iași, 2010, 214 p.
60. TIMIADIS, Mitropolit Emilianos, *Preot, parohie, înnoire. Noțiuni și orientări pentru teologia și practica pastorală*, traducere de Paul Bruszanowski, Editura Sofia, București, 2001, 283 p.
61. TUDOSE, Pr. Asist. Dr. Silviu, NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, MIHAI, Pr. Lect. Dr. Marian, *Sfântul Botez și Sfânta Cununie azi. Îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2011.
62. TUDOSE, Pr. Asist. Dr. Silviu, NECULA, Pr. Prof. Dr. Nicolae, MIHAI, Pr. Lect. Dr. Marian, *Taina Sfântului Maslu. Îndrumător teologic, liturgic și pastoral*, Editura Cuvântul Vieții a Mitropoliei Munteniei și Dobrogei, București, 2012.
63. VASILE COSTIN, Arhiep. Târgoviștei, *Grija pastorală a Bisericii față de cei din închisori*, Editura Ando-Tours, Timișoara, 1997, 24 p.
64. VINTILESCU, Pr. Prof. Dr. Petre, *Preotul în fața chemării sale de păstor al sufletelor*, București, 1934; Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2007², 217 p.
65. VINTILESCU, Pr. Prof. Dr. Petre, *Spovedania și duhovnicia*, Alba Iulia, 1995, 312 p.
66. VLACHOS, Hierotheos, *Boala și tămăduirea sufletului*, Editura Sophia, București, 2001.